

Újbuda elfeledett öröksége

Gyógyvíz, világsiker, munkásotthonok

••• Farkas Márta, Mozga Márta Anna

Ma talán kevésbé közismert *Saxlehner András* neve, pedig neki tulajdonítják a 19. század egyik legnagyobb magyar gazdasági sikertörténetét. Olyan vállalkozó volt, aki a semmiből világpiaci márkát épített fel és a mai Örmező területén korának egyik legmodernebb ipari létesítményét hozta létre.

Saxlehner 1815-ben született, és hosszú utat tett meg Kőszegtől a világhírig. Budapesten megnyitotta „A fekete kutyához” címzett textilüzletét. Az 1860-as évek elején egy *Bayer József* nevű budaörsi gazda szövetvásárlás közben megemlítette, hogy a legelőjén lévő kút vize keserű, szarvasmarhái megbetegszenek tőle. Saxlehner mintát kért, saját költségén bevizsgáltatta és kiderült, hogy az örmezei földek alatt nem mérgező, de gyógyhatású ásványvíz buzog. 1862-ben megvette a

pült Hunyadi János Keserűvíztelep nem csupán egy üzem volt: egy komplex, ön-ellátó ipari és szociális egység, amely a maga korában korszerű vállalkozásnak számított. Saxlehner és családja a termékértékesítésből befo-lyó profit jelentős részét viszszafozgatta: a telepet folyamatosan bővítették és korszerűsítették, hogy az itt termelt Hunyadi János keserűvíz, a Ferenc József gyógyvíz és az Apenta megfeleljen a növekvő nemzetközi keresletnek.

A telep azonban nemcsak termelési kapacitásában volt figyelemre méltó. A Saxlehner-család gondoskodott az itt dolgozók lakhatásáról, méltó megélhetéséről és korszerű munkakörülményeiről – ami akkoriban közel sem volt magától értetődő. A telepet közvetlen vasúti összeköttetéssel kapcsolták Kelenföldhöz, ami megkönnyítette a szállítást, egyben hozzájárult a terület fejlődéséhez.

Magyar világsiker lett – a vállalkozás kiemelkedő exportja 1913-ban 15 millió palack volt, melyet a világ legkülönbözőbb pontjaira szállítottak. A Hunyadi János keserűvizet Európa-szerte gyógyszerárakban forgalmazták, és a korszak legismertebb gyógyvizei között tartották számon. Saxlehner saját márkaképviseleteket működtetett Londonban, Párizsban és

New Yorkban, ahol a Wall Street felhőkarcolóinak falán a magyar keserűvíz óriásplakátjai fogadták a járókelőket. A Saxlehner-család emellett valódi mecénásként is tevékenykedett. Támogatta a

kor kulturális kezdeményezéseit, és maradandó örökséget hagyott az utókorra, köztük az Andrássy út 3. szám alatt emelt házukat.

Az első világháború hanyatlást eredményezett, a második világháború és az azt követő államosítás pedig végleg lezárta egy korszakot. Az 1990-es évek végén egy német befektető még reá-

lis lehetőséget látott a telep újraindításában és a márka fel-támasztásában, ám érdemi ál-

lami támogatás hiányában ez a terv meg-
hiúsult. A kutak még ma is működnek, a Hunyadi János és a Ferenc József vizet Gyöngyös közelében ma is palackozzák.

Manapság ismét egyre többen foglal-
koznak azzal, milyen jövője lehet a Kесе-
rűvíz Telepek és Örmező térségének. A Saxlehner András Közhasznú Egyesület 1998-ban az Apenta forrásvíz és a keserű-
víz népszerűségének, valamint a Saxle-
hner-család örökségének ápolására alakult. Létrehozója *Farkas Márta*, az Újbudai Német Nemzetiségi Önkormányzat ak-
kori elnöke volt. Fő céljai a magyarországi németek kultúrájának, oktatásának, ha-
gyományainak és történelmének megör-
zése, amelyet rendezvények és kiállítások
formájában valósít meg Budapest XI. ke-
rületében, Magyarország területén, a Kár-
pát-medencében és külföldön egyaránt. A cikk alapjául szolgáló anyag az örmezői Saxlehner Emlékkiállításon *dr. Seifert Ti-
bor* előadásában hangzott el.

Fotók: Miska Edit

Hunyadi víz
reklámképeslap

területet, egy évvel később pedig megindult a termelés.

A mai Péterhegy és Ör-
söd közötti területen felé-

Hunyadi János
keserűvíztelep
kútháza